

RZĄDY KAZIMIERZA WIELKIEGO (1333 – 1370)

1. Polityka wewnętrzna Kazimierza Wielkiego.

Kazimierz Wielki dążył do centralizacji i unifikacji (ujednoczenia) wszystkich ziem polskich, a także ich dalszego rozwoju gospodarczego.

- **reforma administracji państwowej** - wprowadził nowy podział administracyjny Polski. Podstawową jednostką administracyjną stała się ziemia zarządzana przez starostę. Ustanowił nowe urzędy centralne: kanclerza krakowskiego i podskarbiego. Wprowadził nowy urząd lokalny - urząd starosty, który zarządzał daną ziemią, dowodził siłami zbrojnymi, a także sprawował sądy.
- **skodyfikował prawo** (kodyfikacja – uregulowanie i spisanie praw). W latach **1346-1347 powstały statuty wiślicko – piotrkowskie** (dla Małopolski i Wielkopolski). Statuty (zbiory praw) były zestawieniem obowiązującego prawa zwyczajowego.
- **utworzył Sąd Wyższy Prawa Niemieckiego** na Wawelu dzięki czemu uniezależnił miasta polskie od sądu prawa niemieckiego w Magdeburgu.
- państwo polskie pod względem ustrojowym zaczęło przekształcać się w monarchię stanową. Jednocześnie przestało być monarchią patrymonialną, a stało się **Koroną Królestwa Polskiego** (*Coronae Regni Poloniae*). Korona od tej pory była nierozzerwalnie związana z państwem.
- umocnił skarb państwa i zadbał o stałe dochody dzięki **wprowadzeniu stałych podatków**.
- **popierał akcję osadniczą** – za jego panowania założono setki wsi i przeprowadzono lokację 65 miast. Dbał o ich rozwój nadając im przywileje: prawo składu i przymusu drożnego. Mówi się iż Kazimierz Wielki zastał Polskę drewnianą a zostawił murowaną.
- **popierał rozwój górnictwa**. W 1368 roku nadał statut dla podkrakowskich żup solnych w Bochni i Wieliczce. Za jego panowania rozwijały się również kopalnie srebra i ołowiu w Olkuszu.
- w **1364 roku ufundował Akademię w Krakowie**, w której kształcili się przyszli polscy urzędnicy.
- **przeprowadził reformę wojska i budował fortyfikacje** - podstawą sił zbrojnych państwa było **pospolite ruszenie** wszystkich właścicieli ziemskich. Rozszerzył obowiązek pospolitego ruszenia na wójtów i sołtysów, mieszczanie mieli obowiązek bronić miast (każdy cech otrzymał fragment murów do obrony), wojsko zostało podzielone na oddziały zwane chorągiewami. Zbudował wzdłuż granicy z Marchią Brandenburską i z Czechami pas zamków warownych (zbudował 53 zamki), otoczył miasta murami.

2. Polityka zagraniczna Kazimierza Wielkiego.

Kazimierz Wielki pragnął odzyskać Pomorze Gdańskie, Kujaw, ziemi dobrzyńskiej i chełmińskiej z rąk Krzyżaków, a także odzyskać Śląsk z rąk Czech. Jego celem był odzyskanie wszystkich ziem polskich i umocnienie pozycji państwa na arenie międzynarodowej. Pragnął to osiągnąć na drodze dyplomatycznej.

a) polityka Kazimierza Wielkiego wobec Zakonu Krzyżackiego.

Spór polsko- krzyżacki mieli rozstrzygnąć **król Węgier Karol Robert Andegaweński** oraz **król Czech Jan Luksemburczyk**. Dwukrotnie w Wyszehradzie i w Warszawie starał się Kazimierz odzyskać ziemie zagarnięte przez Zakon. Krzyżacy nie chcieli jednak uznać wyroków nakazujących im zwrócić sporne ziemie Polsce. Kazimierz był zbyt słaby by dochodzić swych praw zbrojnie. Król Polski zdecydował się na bezpośrednie pertraktacje z Krzyżakami. W **1343 r. Kazimierz Wielki zawarł „wieczysty” pokój z Zakonem w Kaliszu**. Na jego mocy Kujawy i ziemia dobrzyńska powróciły do Polski. Pomorze Gdańskie i ziemia chełmińska zostały uznane za „jałmużnę” króla polskiego dla Zakonu. Jednocześnie Kazimierz zachował tytuł „pana i dziedzica Pomorza”.

b) polityka Kazimierza Wielkiego wobec Czech

Król czech Jan Luksemburski rościł sobie pretensje do tronu polskiego jako spadkobierca Wacława II. Na zjeździe w Wyszehradzie w 1335 r. król Czech zrzekł się praw do tronu polskiego za sumę 20 tysięcy kop groszy praskich. Nie rozwiązano jednak kwestii Śląska, który na przełomie XIII i XIV w. uznał władzę Czech. Gdy Kazimierzowi nie udało się odzyskać Śląska na drodze dyplomatycznej (zjazd w Krakowie w 1339 r.) w **1345 r.** rozpoczął **wojnę z Czechami o Śląsk**. Król polski wycofał się z wojny w momencie gdy królem Czech został Karo IV, późniejszy cesarz niemiecki. Wojnę zakończył **pokój w Namysławie w 1348 r.**, w którym Kazimierz Wielki uznał prawa czeskie do Śląska. Musiał niestety zrezygnować z odzyskania tych ziem.

c) ekspansja na Ruś

Księstwa ruskie w XIV w. zaczęły wyzwalać się spod władzy Mongołów. Ekspansją na Ruś zainteresowana była Litwa, Węgry i państwo polskie. Kazimierz Wielki utrzymywał dobre stosunki z księciem Rusi Halicko – Włodzimierskiej. Po jego śmierci rozpoczął walkę o te ziemie (1340 – 1366) zakończoną powodzeniem – do Polski przyłączono Przemyśl, Lwów, Halicz, Brześć i Włodzimierz.

d) W 1365 r. uzależnił od Polski kilka miejscowości na granicy zachodniej poprzez hołd lenny. **Były to Santok i Drezenko**. Kilka lat później Kazimierz przyłączył **Drahim, Wałcz i Czaplinek**, które do tej pory należały do Marchii Brandenburskiej.